

STANOWISKO RZĄDU

I. METRYKA DOKUMENTU

Tytuł
KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW MIEJSKI WYMIAR POLITYKI UE – KLUCZOWE ELEMENTY AGENDY MIEJSKIEJ UE

Data otrzymania dokumentu przez Parlament RP	Data przyjęcia stanowiska przez Komitet do Spraw Europejskich
18 lipca 2014 r.	25 sierpnia 2014 r.

Sygnatura Komisji Europejskiej	COM(2014) 490
--------------------------------	---------------

Instytucja wiodąca
Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

Instytucje współpracujące
Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji Ministerstwo Finansów Ministerstwo Gospodarki Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Ministerstwo Środowiska

II. CEL DOKUMENTU

W dniu 18 lipca 2014 r. Komisja Europejska opublikowała nielegislacyjny komunikat skierowany do Rady UE, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, dotyczący wymiaru miejskiego polityk UE i kluczowych elementów agendy miejskiej UE. Publikacja komunikatu KE jest jednocześnie otwarciem procesu konsultacji społecznych na poziomie europejskim poświęconych określeniu celu, formy i sposobu działania przyszłej agendy miejskiej UE. W przedmiotowym komunikacie Komisja zachęca wszystkie zainteresowane strony do wniesienia wkładu w debatę i udzielenia odpowiedzi na postawione

pytania drogą elektroniczną (na stronie internetowej KE – DG REGIO). Konsultacje potrwać do 26 września 2014 r.

Publikacja komunikatu stanowi jedno z kolejnych działań podejmowanych przez KE na rzecz wzmocnienia i podkreślenia znaczenia wymiaru miejskiego w kształtowaniu polityk, mające na celu rozpoczęcie procesu opracowywania docelowego kształtu agendy miejskiej UE. Niniejsze działanie Komisji stanowi również odpowiedź na apel wielu środowisk i stowarzyszeń zajmujących się tematyką rozwoju obszarów miejskich, zainteresowanych opracowaniem agendy miejskiej UE, w tym państw członkowskich.

Jak zauważa KE, większość wyzwań przed jakimi stoi Europa – gospodarczych, klimatycznych czy ogólnospołecznych – ma charakter miejski i występuje głównie na obszarach zurbanizowanych. W tym kontekście podkreśla się, iż rola, jaką odgrywają miasta w procesach rozwoju, powinna przekładać się na ich zaangażowanie w tworzenie i realizację polityk UE, a te powinny być odpowiednio dostosowane do realiów miejskich.

W Komunikacie zarysowano aktualną sytuację miast w UE, bieżące działania skierowane do miast na poziomie europejskim, podkreślając globalny wymiar rozwoju obszarów miejskich. Dokument zawiera również postulat dotyczący opracowania agendy miejskiej UE zgłaszane przez zainteresowane strony na szczeblu UE, krajowym i lokalnym oraz potencjalne sposoby dalszego działania z pytaniami do konsultacji sformułowanymi na podstawie wniosków z organizowanego przez KE forum miejskiego CITIES (luty 2014 r., Bruksela).

III. DOKUMENTY POWIĄZANE

1. EC Issues paper for discussion in the forum *CITIES – Cities of Tomorrow: Investing in Europe*, 2014
2. EC Forum Summary report *CITIES – Cities of Tomorrow: Investing in Europe*.
3. *Miasta przyszłości – wyzwania, wizje, perspektywy*, DG REGIO, 2011
4. *Taking stock of the Europe 2020 strategy for smart, sustainable and inclusive growth*, COM(2014) 130 final
5. *Sprawozdanie dotyczące stanu europejskich miast*, Komisja Europejska, 2010
6. *Ósme sprawozdanie z postępów w dziedzinie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej*, Komisja Europejska, 2013
7. *The impact of the European demographic trends on regional and urban development. Synthesis Report*, prezydencja węgierska Rady Unii Europejskiej, Budapeszt 2011
8. *What Makes Cities More Productive? Evidence on the Role of Urban Governance from Five OECD Countries*, OECD Regional Development Working Papers, 2014/05
9. *Drugie Sprawozdanie dotyczące stanu europejskich miast*, Komisja Europejska, 2010
10. *Karta Lipska na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich* – przyjęta podczas nieformalnego spotkania ministrów UE ds. rozwoju miast w Lipsku, 2007
11. *Deklaracja z Toledo* – przyjęta podczas nieformalnego spotkania ministrów UE ds. rozwoju miast w Toledo, 2010
12. *Agenda Terytorialna UE 2020. W kierunku sprzyjającej społecznemu włączeniu, inteligentnej i zrównoważonej Europy zróżnicowanych regionów* – przyjęta podczas nieformalnym spotkaniu ministrów ds. planowania przestrzennego i rozwoju terytorialnego w Godollo, 2011
13. *W kierunku programu rozwoju miast w Unii Europejskiej*, COM(97)197 final

14. *Fostering the urban dimension. Analysis of the Operational Programmes co-financed by the European Regional Development Fund (2007-2013)*, Komisja Europejska, 2008
15. *Wzmocnienie pozycji samorządów lokalnych w krajach partnerskich w celu poprawy zarządzania i zwiększenia skuteczności w dziedzinie rozwoju*, COM (2013) 280 final
16. *The Clean Air Policy Package przyjęty przez Kolegium Komisarzy 18 grudnia 2013 r.*

IV. STANOWISKO RZĄDU

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej pozytywnie odnosi się do przedstawionego przez Komisję Europejską (KE) komunikatu w sprawie wymiaru miejskiego polityk UE, popierając tym samym działania mające na celu opracowanie agendy miejskiej UE. Stanowisko takie strona polska wyraziła również podczas forum miejskiego CITIES, podkreślając, że ujęcie na poziomie europejskim problemów i wyzwań przed jakimi stoją miasta oraz wypracowanie wspólnych rozwiązań w ramach agendy miejskiej UE jest niezwykle ważne, zwłaszcza w kontekście podnoszenia jakości życia ich mieszkańców.

W opinii Rządu przedstawiona w Komunikacie KE ogólna diagnoza stanu miast oraz skutków procesów urbanizacji została trafnie ujęta, a prezentowane wyzwania związane z ich rozwojem i problemy, z którymi zmagają się większości miast europejskich, dostrzegane są również w Polsce. Zajmują one ważne miejsce w strategicznych dokumentach krajowych i regionalnych (Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego – Regiony – Miasta – Obszary Wiejskie 2010-2020, Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Założenia Krajowej Polityki Miejskiej do roku 2020). Wyrazem tego są podjęte w ostatnim czasie działania mające na celu opracowanie Krajowej Polityki Miejskiej, która czerpiąc z doświadczeń europejskich wpisuje się m.in. w realizację postanowień Karty Lipskiej, Deklaracji z Toledo, Agendy Terytorialnej UE czy Strategii Europa 2020. Rządowy projekt Krajowej Polityki Miejskiej, promuje model miasta zgodny z wizją określoną w dokumentach krajowych i unijnych, i jako konieczne wskazuje:

- o racjonalne gospodarowanie przestrzenią (w tym zwłaszcza racjonalne jej planowanie i odwrócenie niekorzystnych trendów urbanizacyjnych),
- o dążenie do zrównoważonej mobilności miejskiej, z preferencją dla transportu ekologicznego (zbiorowego, rowerowego, ruchu pieszego),
- o dążenie do zapewniania dostępnych, wysokiej jakości usług publicznych,
- o przywracanie funkcjonalności obszarom zdegradowanym, zwłaszcza śródmieściom i blokowiskom, w ramach prowadzonych działań rewitalizacyjnych,
- o przygotowywanie miast do zmian klimatu połączone z ochroną środowiska oraz radykalnym zwiększeniem efektywności energetycznej,
- o działania pozalegislacyjne mające na celu zwiększenie możliwości współpracy na wszystkich szczeblach zarządzania,
- o stawianie czoła wyzwaniom demograficznym (w tym tzw. kurczeniu się miast),
- o wykorzystanie dla rozwoju miast rosnącej aktywności mieszkańców i innych aktorów (*stakeholders*),
- o integrowanie przestrzenne miejskich obszarów funkcjonalnych i zacieśnianie współpracy samorządów je tworzących,
- o racjonalną, sprawną i dopasowaną do potrzeb politykę inwestycyjną, zwłaszcza w okresie spowolnienia gospodarczego i trudności budżetowych wielu polskich miast.

Większość polityk ma znaczący wpływ na przestrzeń i w różnorodny sposób oddziałuje na możliwości rozwojowe terytoriów. Krajowa Polityka Miejska będzie płaszczyzną terytorialnego (miejskiego) odniesienia dla różnych polityk publicznych, które dotąd były często „ślepe

terytorialnie”, to znaczy nie uwzględniały zróżnicowanych potencjałów miast czy regionów, a przez to nie były wystarczająco efektywne. Ponadto wskazywać będzie, w jaki sposób poszczególne polityki realizowane przez różne resorty i instytucje rządowe powinny być dopasowywane do zróżnicowanych potrzeb wszystkich polskich miast – od największych po najmniejsze. Rząd RP popiera podejmowane w tym kontekście działania na poziomie europejskim, zmierzające do „uwrażliwienia” polityk na kwestie miejskie, podkreślając, że powinny one również brać pod uwagę konieczność wyeliminowania tych działań, które mogą mieć niekorzystny wpływ i osłabiać realizację celów zrównoważonego rozwoju miast. Należy podkreślić również znaczenie podejmowania działań mających na celu poprawę ładu przestrzennego i skoordynowanego planowania przestrzennego w obszarach zurbanizowanych, gdyż w dalszej perspektywie niespójne kształtowanie przestrzeni negatywnie oddziałuje na różne sfery życia w miastach i potęguje problemy z jakimi się zmagają, np. środowiskowe i ekologiczne aspekty funkcjonowania miast czy przystosowanie przestrzeni miejskiej do zmian klimatu. W tym kontekście agenda miejska UE powinna stworzyć ramy dla zapewnienia efektywnej koordynacji i spójności różnych polityk, inicjatyw i narzędzi.

Obszary miejskie cechują się nie tylko dużym potencjałem rozwojowym, ale jednocześnie są miejscem, w którym skupia się wiele problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych, co sprawia, że dysproporcje społeczne wewnątrz miast są często większe niż pomiędzy regionami. Ponadto, należy również zwrócić uwagę na duże zróżnicowania poziomu rozwoju i kondycji miast w Europie, na osi wschód-zachód, północ-południe oraz w podziale na stare i nowe państwa członkowskie, które powinna akcentować i uwzględniać przyszła agenda miejska UE. Dostrzeżenie tego kontekstu z poziomu europejskiego jest szansą na włączenie miast w większym stopniu w rozwój Europy i pozwoli na efektywną realizację celów polityk UE na niższych poziomach zarządzania.

Komisja zwraca uwagę, że coraz częstszym zjawiskiem w Europie jest pojawianie się policentrycznych regionów (wielko)miejskich, będących siecią średnich i małych miast, jednak bez prawdziwej bazy funkcjonalnej. Niedopasowanie struktur administracyjnych i miejskich stanowi w tym wypadku przeszkodę dla wzmocnienia spójności i konkurencyjności takiego regionu, ze względu na brak odpowiedniego zarządzania i niedopasowanie infrastruktury. Rząd RP zauważył, prezentowaną coraz wyraźniej, potrzebę postrzegania terytoriów i planowania ich rozwoju przez pryzmat obszarów funkcjonalnych, a nie granic administracyjnych, a także uwzględniania wymiaru terytorialnego przy planowaniu inwestycji rozwojowych – co odzwierciedlone zostało w zapisach Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Rzeczpospolita Polska dostrzega konieczność sprawnego zarządzania obszarami miejskimi w sposób efektywny i partnerski, za pomocą bardziej zintegrowanych działań obejmujących całe obszary funkcjonalne oraz aktywną współpracę wszystkich partnerów. Jednocześnie Rzeczpospolita podkreśla istotną rolę współpracy sieciowej pomiędzy ośrodkami miejskimi. Może ona usprawnić zarządzanie obszarami funkcjonalnymi oraz rozwinąć i wzmocnić wewnątrzsieciowe powiązania między różnymi ośrodkami miejskimi: regionalnymi, subregionalnymi i lokalnymi, i w ten sposób wspierać politykę rozwoju. Rząd RP dostrzega także konieczność zapewnienia elastycznych form zarządzania dla efektywnego i skutecznego prowadzenia polityki rozwoju miast, dopasowanych do ośrodków miejskich różnej wielkości. Działania w zakresie wspólnego określania i realizacji wizji rozwoju przestrzeni miasta i jego otoczenia przyczyniać się będą do lepszego gospodarowania zasobami, ale także pozwalać będą na właściwe nasylenie infrastrukturą i usługami publicznymi.

W kontekście jakości zarządzania miastem niezwykle ważne jest wspieranie mechanizmów partycypacji społecznej we wszystkich aspektach jego funkcjonowania, dlatego też Rząd RP z zadowoleniem przyjmuje aktywność Komisji Europejskiej w zakresie realizacji działań mających na celu włączenie szerokiego grona zainteresowanych podmiotów w debatę na temat przyszłej

agendy miejskiej UE. Może ona odegrać istotną rolę we wspieraniu współpracy z mieszkańcami i użytkownikami miast oraz w utrwalaniu i rozwijaniu procesów partycypacyjnych, wypracowywanych na różnych płaszczyznach życia miast, w tym na płaszczyźnie kultury. Należy podkreślić, że w procesie partycypacji społecznej bardzo ważnym elementem jest dwukierunkowa komunikacja. Dotyczy to również procesu przygotowania przyszłej agendy miejskiej UE, podczas którego istotna jest wymiana informacji między różnymi szczeblami zarządzania oraz w ramach różnych inicjatyw na poziomie europejskim. Skuteczna wymiana wiedzy, doświadczeń i promowanie dobrych praktyk pozwoli, dzięki uwzględnianiu potrzeb miast, na lepsze dostosowanie polityk do specyfiki obszarów miejskich. Z kolei miastom umożliwi to właściwe ukierunkowanie działań w odpowiedzi na wyzwania rozwojowe i lepsze wykorzystanie w tym celu dostępnych na poziomie UE narzędzi – takich jak: zintegrowane inwestycje terytorialne, rozwój lokalny kierowany przez społeczność, ocena wpływu terytorialnego polityk czy kompleksowa ocena potencjału rozwojowego miast. W Polsce w celu lepszej koordynacji rozwoju bazy wiedzy na poziomie krajowym, zaproponowano w ramach polityki miejskiej utworzenie tzw. centrów wiedzy, zajmujących się najbardziej złożonymi aspektami rozwoju miast.

Rząd RP zauważa, że dla zwiększenia jakości zarządzania miastami opartego na aktualnej informacji, a także w celu lepszego dopasowywania polityk publicznych do potrzeb miast, w tym polityk programowanych na poziomie UE, konieczne jest zwiększanie dostępności i jakości danych z poziomu lokalnego. Niezbędne jest rozwijanie monitoringu obszarów miejskich dającego możliwość porównań, zarówno pomiędzy poszczególnymi miastami, jak i uwzględniającego zjawiska wewnątrzmięskie (porównania pomiędzy dzielnicami/częściami miast). Powinien on być zintegrowany z istniejącymi instytucjami lokalnymi i regionalnymi oraz z ich narzędziami opisującymi i monitorującymi politykę rozwoju. W ten sposób powinien on umożliwiać obserwowanie oraz ocenę terytorialnego i miejskiego wpływu polityk UE, a także współpracę ze szczeblem krajowym dla efektywnej realizacji celów Strategii Europa 2020 na poziomie miast i miejskich obszarów funkcjonalnych. Przyszła agenda miejska UE powinna być narzędziem dla realizacji i koordynacji powyższych działań.

Poprawa jakości zarządzania powinna odbywać się ponadto poprzez działania zmierzające do efektywnego wykorzystania potencjału obszarów miejskich dzięki zwiększaniu możliwości i upowszechnianiu współpracy jednostek administracji publicznej różnych szczebli z partnerami społecznymi i gospodarczymi. Zarządzanie miastami i ich obszarami funkcjonalnymi powinno odbywać się w oparciu o zasadę partnerstwa i wielopoziomowego zarządzania. W tym kontekście istotne jest dalsze rozwijanie i upowszechnianie instrumentów rozwoju terytorialnego, które zaproponowała KE, takich jak: Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ang. Integrated Territorial Investment) czy program URBACT i inne. Działania takie przyczynić się mogą do poprawy konkurencyjności i jakości życia w miastach, a w efekcie do podnoszenia konkurencyjności i atrakcyjności całych regionów.

Rząd RP podziela opinię Komisji, iż szczególną rolę w procesach rozwoju, oprócz dużych ośrodków miejskich będących siłą napędową wzrostu gospodarczego, pełnią małe i średnie miasta, które mają istotne znaczenie dla rozwoju terytorialnego i spójności terytorialnej. Mniejsze ośrodki miejskie powinny czerpać korzyści wynikające z partnerskiej współpracy z regionalnymi centrami i otaczającymi je obszarami wiejskimi jednocześnie same będąc katalizatorami pożądanych przemian na tych obszarach. Projekt Krajowej Polityki Miejskiej podkreśla, że na poziomie lokalnym i regionalnym występują i powinny być identyfikowane specyficzne wyzwania właściwe poszczególnym terytoriom, które są uzależnione między innymi od wielkości ośrodka miejskiego, jego położenia, pełnionych funkcji czy innych charakterystycznych uwarunkowań, zgodnie z podejściem ukierunkowanym terytorialnie (*place-based approach*).

Wskazane w Komunikacie KE wyzwania, między innymi takie jak: zmniejszenie zużycia energii i emisji zanieczyszczeń, poprawa jakości powietrza, efektywne energetycznie budownictwo, poprawa systemu transportu publicznego, problemy społeczne i demograficzne czy niekontrolowana suburbanizacja, mają szczególne znaczenie dla miast, co zostało odzwierciedlone także w dokumentach rządowych, i powinny zostać włączone jako główne priorytety przyszłej agendy miejskiej UE. Należy również podkreślić problem wspomnianych w Komunikacie KE zmian klimatu, który niesie za sobą szereg wyzwań dla miast, takich jak: potrzebę przeciwdziałania miejskim wyspom ciepła czy rozwiązywanie problemów jakości powietrza. Ponadto należy zwrócić uwagę na problemy obszarów zdegradowanych i konieczność ujęcia wśród powyższych priorytetów również szeroko rozumianej rewitalizacji – prowadzonej w sposób zintegrowany, uwzględniający aspekty: społeczny (w tym edukacyjny i kulturalny), przestrzenny, gospodarczy oraz środowiskowy. Jednocześnie Rząd RP podkreśla, że współpraca w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych (zarówno miast średniej wielkości jak i tych mniejszych) powinna dotyczyć w pierwszym rzędzie integracji przestrzennej i rozwiązań niskoemisyjnych oraz adaptacji do zmian klimatu.

W ocenie Rządu RP agenda miejska UE powinna być zoperacjonalizowaną strategią na rzecz wsparcia i rozwoju obszarów miejskich, identyfikującą główne problemy z jakimi zmagają się miasta, proponując jednocześnie narzędzia dla ich rozwiązywania oraz stanowiącą gwarancję „uwrażliwienia” różnych polityk wspólnotowych na kwestie miejskie – będąc filtrem zapewniającym spójność podejmowanych działań z wyznaczonymi celami. Dokument ten powinien stanowić podstawę planowania i oceny przyszłych działań w ramach polityki spójności i polityk sektorowych pod kątem wymiaru miejskiego oraz mógłby być bazą dla projektowania instrumentów unijnych. Opracowywana agenda miejska UE powinna identyfikować kilka głównych priorytetów, przedstawiać konkretne rekomendacje i propozycje działań dla ich realizacji, przyczyniając się do osiągnięcia celów rozwoju miast jako ośrodków konkurencyjnych, zrównoważonych i sprawnie zarządzanych.

Dodatkowo powinna przyczyniać się do wzmocnienia i promocji krajowych polityk miejskich, które mogą przyczynić się do jej realizacji w państwach członkowskich, proponując rozwiązania i wytyczając pożądane kierunki działań w procesie przygotowywania strategii rozwojowych, jak i w programowaniu polityk publicznych, uwzględniających wymiar miejski na różnych szczeblach zarządzania. Dla efektywnej realizacji agendy miejskiej UE powinna ona proponować praktyczne rozwiązania dostępne dla miast różnej wielkości.

Zdaniem Rządu RP oraz jak podkreśla się w projekcie Krajowej Polityki Miejskiej, w centrum uwagi wszelkich przedsięwzięć realizowanych w miastach, także w ramach przyszłej agendy miejskiej UE, powinni znajdować się ich mieszkańcy. Kluczowym celem i efektem podejmowanych działań powinno być stałe podnoszenie jakości życia w miastach i ich obszarach funkcjonalnych, które powinny być dobrym miejscem do życia, pracy i inwestycji.

V. UZASADNIENIE STANOWISKA RZĄDU

Ministrowie państw członkowskich UE zobowiązali się w Karcie Lipskiej, z której wynika zalecenie sformułowania polityk miejskich na poziomie krajowym, do zainicjowania debaty publicznej na temat przyszłości rozwoju miast europejskich, zintegrowanego podejścia do rozwoju miast oraz wzmocnienia odpowiednich struktur, a także do promowania zrównoważonej organizacji terytorialnej opartej na policentrycznej sieci osadniczej. Wizja rozwoju miast w sposób zrównoważony i zintegrowany określona została na poziomie europejskim w dokumentach

będących efektami dotychczasowej współpracy międzyrządowej, tj. Karta Lipska, Deklaracja z Toledo czy Agenda Terytorialna UE 2020. Współpraca państw członkowskich w tym zakresie ma na celu zwiększenie efektywności oraz synergii podejmowanych działań.

Rząd RP dostrzega istotne znaczenie wymiaru miejskiego, który wyrażony został także w krajowych i regionalnych programach operacyjnych na lata 2014-20 oraz Umowie Partnerstwa, i podkreśla konieczność prowadzenia działań mających na celu jego wzmocnienie w politykach publicznych. Polityki publiczne powinny umożliwiać jak najlepsze wykorzystanie unikalnych potencjałów i przewag konkurencyjnych polskich miast dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju. Dlatego też polityki sektorowe powinny być realizowane z możliwie szerokim uwzględnieniem potrzeb i wyzwań stojących przed ośrodkami miejskimi różnej wielkości, a Krajowa Polityka Miejska tworzyć będzie warunki dla integracji i koordynacji różnych polityk, programów operacyjnych oraz innych programów rozwoju realizowanych na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym w odniesieniu do poszczególnych celów rozwojowych. W tym kontekście Rząd RP podziela opinię Komisji, że podobne działania powinny mieć przełożenie także na programowanie polityk na poziomie europejskim. Podkreślić należy również, że komplementarność polityk szczebla UE z krajowymi ma zasadnicze znaczenie dla spójności terytorialnej.

Miasta są źródłem kreowania wzrostu gospodarczego, a przy właściwie prowadzonej polityce regionalnej i przestrzennej mogą stać się motorami rozwoju nie tylko w skali lokalnej, regionalnej i krajowej, ale także szerszej – europejskiej. Rozwój gospodarczy kraju nie może być uzależniony od jednej lub kilku metropolii, ale równomiernie rozłożony na inne, również mniejsze, ośrodki w Polsce. Silne miasta decydują o pozycji konkurencyjnej całych regionów w wymiarze międzynarodowym i krajowym, a małe i średnie miasta pełnią istotne funkcje, nie tylko dla rozwoju większych ośrodków miejskich – równoważąc ich rozwój, ale także stanowią zaplecze dla obszarów wiejskich.

Rząd RP dostrzega pilną konieczność przeciwdziałania niekorzystnym procesom suburbanizacyjnym i dezurbanizacyjnym. Przygotowywana Krajowa Polityka Miejska służyć będzie budowaniu spójności terytorialnej i przeciwdziałaniu marginalizacji obszarów miejskich o niższych zdolnościach rozwoju przy wykorzystywaniu potencjału każdego z terytoriów. Niezbędnym warunkiem zwiększenia konkurencyjności i atrakcyjności regionów jest modernizacja systemu zarządzania polityką rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych, która powinna mieć silny wymiar miejski.

1. Ocena skutków prawnych

Komunikat, jako dokument pozalegisłacyjny, nie powoduje skutków prawnych.

2. Ocena skutków społecznych

Komunikat, jako dokument pozalegisłacyjny, nie powoduje skutków społecznych, należy jednak podkreślić, że działania wskazane w komunikacie i próba zaangażowania w nie szerokiego grona odbiorców przyczyni się do wzrostu poczucia odpowiedzialności za kształtowanie polityki zintegrowanego rozwoju miejskiego. Ponadto należy pokreślić, że publikacja Komunikatu oraz rozpoczęcie otwartych konsultacji społecznych na poziomie europejskim wpisuje się w działania na rzecz wzmocnienia partycypacji społecznej.

3. Ocena skutków gospodarczych

Komunikat, jako dokument pozalegisłacyjny, nie powoduje skutków gospodarczych.

4. Ocena skutków finansowych

Komunikat, jako dokument pozalegislacyjny, nie powoduje skutków finansowych dla budżetu państwa.

VI. STANOWISKO PARTNERÓW SPOŁECZNYCH

Treść Komunikatu Komisji poddano konsultacjom społecznym. Termin konsultacji ustalono na 14 dni (do 6 sierpnia br.). Do udziału w konsultacjach drogą elektroniczną zaproszono następujące podmioty: Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”; Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych; Forum Związków Zawodowych; Konfederacja Lewiatan; Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej; Związek Rzemiosła Polskiego; Związek Pracodawców Business Centre Club; Unia Metropolii Polskich; Związek Miast Polskich; Unia Miasteczek Polskich; Śląski Związek Gmin i Powiatów; Związek Powiatów Polskich; Związek Województw Rzeczypospolitej Polskiej; Towarzystwo Urbanistów Polskich; Instytut Rozwoju Miast; Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN; Stowarzyszenie Forum Rewitalizacji.

Ponadto Komunikat Komisji z informacją o konsultacjach społecznych na poziomie europejskim oraz zaproszeniem do udzielania odpowiedzi na zawarte w nim pytania poprzez formularz na stronie KE, został umieszczony na stronie internetowej Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju.

W odniesieniu do treści Komunikatu Komisji, stanowisko nadesłali: Towarzystwo Urbanistów Polskich (TUP), Stowarzyszenie Forum Rewitalizacji, Śląski Związek Gmin i Powiatów oraz Związek Powiatów Polskich.

Partnerzy społeczni pozytywnie odnieśli się do Komunikatu KE podkreślając m.in., że dokumenty Komisji poświęcone kwestiom miejskim pełnią ważną rolę i sygnalizują wagę zagadnienia obszarów miejskich w polityce rozwoju UE. Zwrócono uwagę, że przygotowywana agenda miejska nada europejski wymiar reformatorskim działaniom w zakresie polityk urbanistycznych, a także zachęci do stworzenia „dobrych” podstaw dla realizacji krajowej polityki miejskiej w Polsce. Partnerzy społeczni wskazali, że trafnie zdefiniowano elementy aktualnej kondycji miast w Europie i zagrożenia dla systemu miejskiego, takie jak problem niewystarczającej zdolności miast w UE do podjęcia niezbędnej zmiany strukturalnej oraz umiejętnie uwypuklono policentryczną naturę struktur miejskich, funkcjonujących w przestrzeni UE. Zdaniem partnerów społecznych słusznie zwrócono w Komunikacie uwagę na zjawisko kurczenia się miast w Europie, które szczególnie dotyka Europę Środkowo-Wschodnią, i związane z tym ryzyko wystąpienia negatywnej spirali rozwoju. Jednocześnie podkreślono, że w Komunikacie KE niedostatecznie zaakcentowano głębokie strukturalne deficyty występujące w obszarach zurbanizowanych w Europie Środkowo-Wschodniej.

Wskazano również na konieczność podkreślenia wśród wyzwań i priorytetów dla przyszłej agendy miejskiej UE zjawisk związanych z problemem wielokulturowości i drenażu zasobów ludzkich, a także niekontrolowanego rozlewania się miast (*urban spraw*), szerzej pojmowanej rewitalizacji z silnym uwzględnieniem jej aspektu gospodarczego oraz podniesienie jakości systemów komunikacji miejskiej i kreowania efektywnych powiązań komunikacyjnych między miastami. W swoich stanowiskach partnerzy społeczni podkreślali potrzebę prowadzenia polityk rozwoju i miejskiej w sposób zintegrowany, bazując m.in. na relacjach sieciowych. Zwrócono uwagę, że planowanie przestrzenne i strategiczne w każdej skali (krajowej, regionalnej, powiatowej gminnej) powinny być jednym z kluczowych narzędzi koordynowania rozwoju lokalnego z politykami „wyższego rzędu”. Sugerowano także konieczność stworzenia odpowiedniego spójnego systemu monitorowania procesów urbanizacji w skali międzynarodowej, zwiększanie wymiany doświadczeń z zakresu polityk miejskich i zarządzania różnymi sferami funkcjonowania miast, zapewnienia miastom konkretnych instrumentów wsparcia, stymulujących ich rozwój oraz zagwarantowanie miastom możliwości współdecydowania o kierunkach swojego rozwoju (głównie w kontekście wykorzystania wsparcia ze środków unijnych). Zwrócono uwagę, że

przyszła agenda miejska UE mogłaby mieć również przełożenie na definiowanie kierunków polityki regionalnej wobec miast na szczeblu regionalnym, uwzględniając specyfikę regionu i jego miast. Ponadto, podkreślono znaczenie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych jako dobrego narzędzia, które powinno być w dalszym ciągu rozwijane. Partnerzy społeczni zasugerowali, że przyszła agenda miejska UE nie może być nową, odrębną polityką UE (rodziłoby to bowiem wątpliwości natury prawno-traktatowej), nie powinna też wyznaczać zasadniczo nowych celów, natomiast powinna być przede wszystkim płaszczyzną lepszej koordynacji polityk i praktycznych działań. Wskazano również, że istotną rolę w realizacji agendy miejskiej UE może mieć Program URBACT III. Dodatkowo partnerzy społeczni podkreślali między innymi, że agenda miejska UE powinna:

- ~ zawierać głębszą diagnozę współczesnych problemów i wyzwań oraz czytelnie zakreślać, w jakich dziedzinach interwencji będą podejmowane działania;
- ~ posiadać silny walor i działanie ukierunkowane na integrację różnych polityk unijnych, a jednocześnie wskazywać praktyczne i sprawdzone modele, rozwiązania i praktyki, możliwe do zastosowania w realiach różnorodnych miast funkcjonujących w skali UE, nie zaś zanadto ujednolicać proponowane rozwiązania, modele i kierunki działań;
- ~ być płaszczyzną lepszej koordynacji polityk i praktycznych działań, zarówno na poziomie unijnym, jak też w układzie relacji władz publicznych poziomów lokalnych, regionalnych i krajowych oraz unijnego;
- ~ służyć lepszemu zrozumieniu kontekstu miejskiego przy opracowaniu, implementacji i ewaluacji polityk oraz dążyć do wyeliminowania braku spójności poszczególnych elementów różnych polityk unijnych i niedostatecznego zagwarantowania efektów synergii;
- ~ być oparta na podejściu prewencyjnym i wyprzedzającym kumulowanie się negatywnych efektów z rynkowej alokacji zasobów i efektów rozwoju;
- ~ silnie akcentować aspekty przestrzenne i zarysować oczekiwania wobec przestrzennego planowania regulacyjnego adekwatnego do współczesnych czasów i wyzwań;
- ~ uzupełniać model rozwoju obszarów miejskich określony w sprawozdaniu „Miasta przyszłości” o badania zjawisk zachodzących w miastach w skali mikro, dotyczące trwałości struktury miast czy zdefiniowanie zależności między miastami i ich nie-miejskim otoczeniem;
- ~ zapewniać miastom konkretne instrumenty wsparcia stymulujące ich rozwój oraz stopień współdecydowania miast o kierunkach swego rozwoju, a tym samym wspierać zdolność miast do transformacji i zmian strukturalnych;
- ~ artykułować, z uwzględnieniem praktycznych i sprawdzonych rozwiązań, problem wyzwań związanych z budową efektywnego partnerstwa miasto-wieś oraz istotną rolę rozwoju miasteczek i obszarów wiejskich.

VII. WNIOSKI

W opinii Rządu RP inicjatywa obecnej Komisji Europejskiej na rzecz opracowania przyszłej agendy miejskiej UE zasługuje na poparcie i powinna być kontynuowana w kolejnej kadencji tej instytucji. Przy opracowywaniu kształtu przyszłej agendy miejskiej UE, należy podkreślić konieczność współpracy na różnych szczeblach zarządzania z udziałem środowisk naukowych i społecznych, a w szczególności aktywnego włączenia przedstawicieli miast w ten proces. Ponadto, w tym celu powinny zostać wypracowane sposoby trwałego włączenia i zaangażowania miast w realizację agendy miejskiej UE.

Zidentyfikowane przez Komisję wyzwania przed jakimi stoją miasta są zbieżne z katalogiem celów i wątków tematycznych zawartych w przygotowywanej przez Rząd Polski Krajowej Polityce Miejskiej. Strona polska powinna aktywnie uczestniczyć w procesie kształtowania przyszłej agendy miejskiej UE. Ponadto przyczynić się to może do promocji działań i celów polskiej polityki

miejskiej, również na poziomie europejskim, i w konsekwencji wzmocnienia miast w realizacji krajowych celów rozwojowych oraz UE.

W procesie opracowywania agendy miejskiej UE należy uwzględnić również terytorialne priorytety rozwoju ujęte w Agendzie Terytorialnej UE 2020. Integracja wymiaru terytorialnego i miejskiego pozwoli na skuteczną realizację celów Strategii Europa 2020 i może przyczynić się do długofalowego inteligentnego rozwoju regionów miejskich. Agenda miejska UE powinna również rozwijać i upowszechniać instrumenty rozwoju terytorialnego skierowane do miast. Pozwoli to na realizację w sposób partnerski zintegrowanych działań angażujących szerokie grono podmiotów miejskich obszarów funkcjonalnych (ponad granicami administracyjnymi).

Współpraca miast w ramach sieci i układów policentrycznych, ponad granicami administracyjnymi w regionach funkcjonalnych (w tym obszarach podmiejskich), a także między miastami różnej wielkości pozwoli zwiększyć zdolność miast do skuteczniejszego reagowania na najważniejsze wyzwania przed którymi stoi Europa.

Rzeczpospolita Polska wyraża nadzieję, że dalsze działania Komisji na rzecz opracowania agendy miejskiej UE pozytywnie wpłyną na wzmocnienie wymiaru miejskiego w politykach programowanych na różnych poziomach zarządzania, co przyczyni się do pełniejszej realizacji polityk miejskich w państwach członkowskich UE i bardziej efektywnego wykorzystania środków finansowych, zarówno unijnych, jak i krajowych.